

Ma ei lähe seda onttekstis ära.

Aldo Luud

DIRIGENT MIHHAIL GERTS

- Sündinud 25. II 1984 Tartus.
 - Lõpetas aastal 2001 Tallinna muusikakeskkooli klaveri ja koorijuhumise erialal, aastal 2006 Eesti muusika- ja teatriakadeemia klaveri ja dirigeerimise erialal, 2007. aastal orkestridiregeerimise magistriõppe ja omandas 2011. aastal doktorikraadi.
 - Lõpetas aastal 2013 Berliini Hanns Eisleri nimelise muusikakõrgkooli.
 - Osalenud meistriklassides, sh Neeme Järvi ja Paavo Järvi, Jorma Panula, Leif Segerstami, John Carowe, Gabriel Feltzi ja Aleksandr Polištsuki juhendamisel.
 - Juhtas 2001–03 Tallinna 21. kooli kammerkoori, 2003–05 Tallinna muusikakeskkooli sümfooniaorkestrit, 2004–05 Tallinna kammerkoori.
 - Olnud 2005–07 Eesti rahvusmeeskooori dirigent ja peadirigendi assistent ning aastail 2007–14 rahvusooperi Estonia dirigent.
 - Külalisdirigendina on ta juhatanud üle 60 orkestri maailmas, sealhulgas: Belgia rahvusorkester, Iirimaa rahvusorkester, Oslo Filharmonikud, Leipzigi Gewandhaus orkester, Prantsuse Raadio sümfooniaorkester, Santa Cecilia sümfooniaorkester, BBC sümfooniaorkester jpt.
 - II preemia noorte pianistide konkursil Volhovis (2000), II koht ja RAMi eripreemia Eesti noorte koorijuhumise konkursil (2004), Eesti rahvuskultuuri fondi debüüdi-preemia Astor Piazzolla tango-ooperi „Maria de Buenos Aires“ juhatamise eest Birgitta festivalil (2006), Saksa opereti-preemia noorele dirigendile (2014), finalist diplomi kolmandal Jevgeni Svetlanovi nimelisel dirigentide konkursil Pariisis (2014).
 - Alates 2021 festivali TubIN kunstiline juht.
 - Mihhaili ema on pianist, kontsertmeister, lauluõpetaja ja hääleseadja Zoja Hertz. Ka abikaasaks on Mihhaili valinud pianisti – Evgenija.
 - Mihhail töötab dirigendina kuues keeles: eesti, vene, saksa, inglise, itaalia ja prantsuse keeles.
- Allikas: Eesti entsüklopeedia, Mihhail Gerts

teeruks. Aga tööpoolest, tulla kord aastas Tartusse väga kontsenteeritult tegema TubiNa festivali on mulle väga oluline.

Paistab, et püüad oma festivaliga kontserdisaali saada võimalikult palju noort põlvkonda. Enne sinuga kohtumist nägin trobikonda teismelisi, kes rulasid otse Vanemuise peakukse vahel ning lähetasid kuu peale teatriinimesed, kes neid keelama tulid. Ütlen ausalt, mina küll ei kujuta ette, kuidas sa säherduse seltskonna Tubinat kuulama saad.

Ega minagi kujuta ette. Ainus, mida ma saan teha, on avatud mõtete ja südamega kutsuda ja pakkuda. Jõuga seda teha ei saa. Kindlasti ei kõneta Tubin igaühte, kuid loodan, et siiski on neid inimesi, keda TubiNa festival võiks huvitada. Just selline muusika võiks anda inimestele olulise impulsi – eelmise aasta festival näitas, et see nii oli.

Kahtlustan, et sinu Tubina-kirg on nii vägev, et tegeled selle heliloojaga ka siis, kui oled 80aastane ning tõnkad dirigendipulti kepikese toel.

(Naerab.) Kepikese jätkame kõrvale, aga ilmselt tegelen tööpoolest Tubinaga terve elu.

Õeldakse ju, et dirigendid muutuvad aastatega üksnes paremaks. Et mida rohkem kogemusi, seda võimsam dirigent.

Tööpõhi sel on, sest aastatega koguneb nii suur dirigeerimise maht, et kogemus mingil määral aitab. Kogemus on nii suur, et oled materjalis, mida juhatad, vaba. Aga põhilised isikuomadused peavad dirigendil olema algusest peale.

Kui vaba sina Tubina loomingut juhata-des oled? Dirigeerid sa ilma partituurita?

Ei, nii kaugel ei ole ma jõudnud, sest vähemalt senine festivali kontseptsioon on olnud selline, et olen igal aastal tahtnud mängida vähemalt kaks Tubina sümfooniat. Ning seda mahtu on liiga palju ühe nädala jaoks, et seda juhatada ilma partituurita.

Sa oled kõnelnud, et Saksamaa muusikud on proovides ääretult kontsenteeritud, proovi ajal ei loobita ning väga paljude teoste partituurid on neil peas. See aga tähendab, et dirigentki peab enda vastu veel nõudlikum olema. Tähendab see, et sina dirigendina ei saa endale lubada partituuri kasutamist?

Saan. Orkestril on see eelis, et näiteks rahvusooperis Estonia on „Pähklipureja“ olnud repertuaaris aastakümneid. Nii võib orkest-

ri muusikul koguneda 70–80 „Pähklipureja“ etendust. See jääbki aja jooksul pähe.

Kuid dirigendina, eriti selle elustiili juures, mis mul on praegu – külalisdirigendina erinevate orkestrite juures, on repertuaar niivõrd lai. Olen tunnetanud, et noot mingil määral vabastab: ma ei pea tegelema nii palju sellega, kas mul on kõik meeles, vaid tean, mis juhtub viie minuti pärast.

Ühe sõnaga: peast juhatamine on väga võimalik, aga selleks tuleb kokku kasvada orkestriga. Kui meil on viie kontserdiga tuur, siis on see võimalik, aga esimesel korral on ülesandeid liialt palju.

Ka Tubina kontekstis mängin M4agnet keelpillikvartetiga kammermuusikat, meil on ka noortekontsert, nii et see maht seab piirid süvenemisele üksikute teostesse. Kuid see on mul nimelt nii planeeritud, et anda võimalikult palju võimalusi inimestele tulla meid kuulama.

Kui sa nelja päeva jooksul juhatad nii palju erinevaid teoseid, on sul siis kaenlas ülilahukas dirigendiportfell, mis triiki partituure täis?

Eks portfellis on kilosid palju. Praegu on see Tubinat täis, kuid et pärast festivali lähedavad muud tööd edasi, on selles üsna mitu kilo partituure. Eks kodus on mul terve sein partituure täis.

Mis sind pärast Tartut ees ootab?

Iirimaa rahvuslik sümfooniaorkester, Iirimaa kuningliku muusikaakadeemia orkester, Inglismaa Bournemouthi sümfooniaorkester. Ning ka Eesti riiklik sümfooniaorkester.

Ning selle kõige kõrvalt andsid aasta tagasi oma kää ja südame MUBA-le? Klassikasuuna loovjuhi ametisse. Ühtäkki aga otsustasid, et jätkad siiski interpretatsioonina, mitte kooliõpetajana.

MUBAga ei ole ma tööpoolest seotud alates veebruarikuust. Proovisin, kuid pidin üsna ruttu tõdema, et ma lihtsalt ajalisel ei jöua. See oluiks väga tõsine ja suure vastutusega töö, mida mõne kuu jooksul üritasin teha kõigest jõust, aga sai selgeks, et olen oma ajalisi võimalusi üle hinnanud.

Oli sul visioon, kuidas oma elu Berliini ja Tallinna vahel jagada, toona siiski olemas? Arvestades sinu kontserdi-graafikuid üle ilma.

MUBAse kandideerimine tuli ajal, mil me veel tegime päris esimese samme Covid-i lockdown'ist taastumisel. Mul ei olnud kalendris mitte midagi, see oli tühi. Mõned üksikud kontserdid kahekuuliste pausidega, mis tähendas, et pidin uuesti mõtestama kogu oma tegevust ja elu. Ega ma osanud oodata, et kõik nii ruttu taastub.

Praegu muidugi elame ühest kriisist teise, see on saanud reaalsuseks, mis meid saadab.

Mind tõesti huvitab töö noortega, aga MUBA vormis ma seda teha lihtsalt ei jöua.

Hea küll, praegu on koroonapiirangud läbi, ent usun, et ei Venemaa ega Valgevene ole enam need paigad, kuhu sind oodataks orkestrit juhatama. Sedapuhku on piirangud pannud söda.

Mul oli Venemaal viimane kontsert 9. veebruaril, üle pika Covid-pausi. Ma ei oleks ette kujutanud, et kaks nädalat pärast seda algab söda. See, et minu sealne tegevus on lõppenud, on selge. Kuni sõja lõpuni. Vähemalt.

Aga muutujaid on meie kõigi elus praegu väga palju.

Sina elad saksa kultuuri- ja informatsioonis. Kuidas seal sõjateema vastu ka-jaab?

Saksamaal elades jälgin pingsalt debatti, mis saksa ühiskonnas aset leiab. Saksa ühiskonna jaoks on loobumine Venemaa energiast väga valus. See on väga eksistentsiaalne, sest Saksamaa kui tööstusriik on Venemaa suures määral sõltuv ning ka sakslaste enesemääratlus on ohus. Nii et Saksa meedias on palju erinevaid debatte selle üle, mida teha.

Kuidas aga muusikud end sellisel segasel ajal tunnevad? Ukrainlased võtsid sõja esimestel kuudel näiteks Kiievi ooperi- ja balletiteatri repertuaarist maha Pjotr Tšaikovski „Luikede järve“, kõnelemata teistest vene autorite teostest. Kui tundlik on Saksamaa praegu vene heliloojate loomingu suhtes?

Praegu neid minu teada Saksamaal kavadest maha ei võeta. Poolas soovitud on need kavast maas. Sellega seoses on üks huvitav seik ka Tubina elust: 1943. aastal, Saksa okupatsiooni ajal, juhatas Tubin Vanemuise sümfooniakontserti. Kavast oli Tšaikovski kuues sümfoonia. Ma ei oleks osanud seda teost tollest kavast otsida, kujutades ette, et käimas on totaalne sõda ning Saksa okupatsioon. Ometigi juhatas Tubin Tšaikovskit.

Ideaalis peaks ju muusika olema rahvuste- ja piiriülene. Ega kultuurid sõtta ole astunud, see on ühe mehe sõda maailma vastu. Liiatigi on tegu mehaga, kelle lemmikraamatuks on „Kakuke“. Erilist kultuuritaju ei näita ju see-egi eelistus.

Nõus. Mõjuvõim või mis iganes võib olla selle sõja taga, ma ei tea. Aga ma tahaksin mõelda, et me ei lähe seda teed, et kasutame muusikat sõja kontekstis ära. Sest nii nagu Tubina Saksa okupatsiooni ajal kirjutatud sümfooniatel pole mingit pistmist Saksa okupatsiooniga, nii pole ka Tšaikovskil mingit pistmist sellega, et täna pommitatakse Ukrainat.

Muusikas, vähemalt selles, kus pole sõnu, kuuleb igaüks seda, mida ta kuulda tahab. See ei tähenda, et poleks teoseid, mida on rakendatud propagandavankri ette. On! Ferenc Liszti sümfooniline poeem „Prellüüdid“ oli Natsi-Saksamaa üks sümboleid. Seda ei mängita Saksamaal praktiliselt enam üldse. Sel teosel pole natsismiga mingisugust pistmist, aga ju inimesed kuulsid selles Kolmanda Reichi häält.

Näiteks Štšedrinile heitsid edumeelset inimesed ette, et ta tegi koostööd nõukogude võimuga. Tema vastas, et „isegi kui olete ostnud pagaripoest leiba, olete ka teinud koostööd nõukogude võimuga“. Mis võimalused on kunstnikul? On need, kes teevad ühekordse akti ja panevad end Punasel väljakul põlema ning lähedavad sellega ajalukku. Heliloojal on aga vajadus kirjutada ja sestap väljendab ta end teisiti. Siin on hea näide Šostakovitš, kes pärast 1936. aastal toimunud esimest rünnakut enda vastu kirjutas mitmekihilisi teoseid. Oli kiht, mis lubas tal läbida tsensuuri, aga see, mis on neis teostes tegelikult, on hoopis midagi muud. See ongi Tubina ja Šostakovitši põhiline erinevus: Tubin, kes elas vabal maal, ei pidanud kodeerima oma sõnumit. Tema võis kirjutada sellest, mida ta mõtles. Šostakovitšil seda ei olnud, seetõttu muutis ta oma profiili ooperiheliloojast sümfoonilise muusika heliloojaks. Midagi muud ei jäänud tal üle.